

Bruksela, 28 maja 2021 r.
(OR. en)

9032/21

ENV 331
CLIMA 119
IND 141
CHIMIE 59
TRANS 319
AGRI 232
ENER 198
SAN 315
COMPET 386
ECOFIN 468
CONSOM 123
MARE 17
RELEX 463

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Droga do zdrowej planety dla wszystkich – Plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby”

1. W dniu 12 maja 2021 r. Komisja przyjęła wyżej wymieniony komunikat „Droga do zdrowej planety dla wszystkich – Plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby” jako jeden z kluczowych oczekiwanych rezultatów Europejskiego Zielonego Ładu.
2. W swoim komunikacie Komisja określa nowe nadrzędne ramy unijnych działań przeciwko zanieczyszczeniom. W oparciu o dziewięć inicjatyw przewodnich i inne działania, w tym wnioski ustawodawcze, ramy te wyznaczają kierunek włączania zapobiegania zanieczyszczeniom do głównego nurtu wszystkich odnośnych polityk UE, przyspieszania wdrażania odpowiednich przepisów UE i określania ewentualnych luk. Aby ukierunkować UE na osiągnięcie do 2050 r. celu, jakim jest zapewnienie zdrowej planety dla wszystkich, w planie działania określono główne cele na 2030 r. jako wskaźniki służące do pomiaru postępów w ograniczaniu zanieczyszczeń u źródła w oparciu o istniejące przepisy i inicjatywy dotyczące zanieczyszczenia powietrza i zanieczyszczenia hałasem, różnorodności biologicznej, pestycydów, mikrodrobin plastiku i odpadów.

3. Unijny plan działania wspierają dwa dokumenty robocze służb Komisji pt. „W kierunku ram monitorowania realizacji i perspektyw zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń” oraz „Cyfrowe rozwiązania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń”.
 4. Komisja przedstawiła plan działania Grupie Roboczej ds. Środowiska w dniu 21 maja 2021 r. i odniosła się do wstępnych pytań.
 5. Aby ukierunkować wymianę poglądów na zbliżającym się posiedzeniu Rady (ds. Środowiska) w dniu 10 czerwca 2021 r., delegacje otrzymują w załączniku notę informacyjną prezydencji zawierającą trzy pytania, które mają pomóc w ustrukturyzowaniu debaty.
 6. Komitet Stałych Przedstawicieli jest proszony o zapoznanie się z dokumentem informacyjnym przygotowanym przez prezydencję oraz o przekazanie go Radzie w celu przeprowadzenia wymiany poglądów w dniu 10 czerwca 2021 r.
-

**Posiedzenie Rady ds. Środowiska
(10 czerwca 2021 r.)**

– Wymiana poglądów –

***Droga do zdrowej planety dla wszystkich
Plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby***

Dokument informacyjny prezydencji oraz pytania do ministrów

Od 2019 r. w ramach Europejskiego Zielonego Ładu¹ zainicjowano różne strategie polityczne i środki mające na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. przy jednoczesnym promowaniu synergii między różnymi sektorami. Aby zareagować na ciągle zagrożenia dla ludzi, zwierząt i ekosystemów, w Europejskim Zielonym Ładzie wezwano *UE między innymi do lepszego monitorowania zanieczyszczenia powietrza, wody, gleby oraz produktów konsumpcyjnych, informowania o tych zanieczyszczeniach, zapobiegania im oraz usuwania ich skutków*².

Ambicje, priorytety i cele

Komunikat „Droga do zdrowej planety dla wszystkich – Plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby”³, przyjęty przez Komisję Europejską w dniu 12 maja 2021 r., jest ostatnim elementem tego zestawu nowych strategii i polityk określającego wizję nietoksycznego środowiska w UE i łączy wszystkie bieżące i planowane działania w ramach zintegrowanego podejścia, stawiając na pierwszym miejscu zapobieganie zanieczyszczeniom. W tym celu ustala się skuteczniejszą „hierarchię zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń”, z uwzględnieniem zasad zapisanych w Traktacie, w szczególności zasady ostrożności, zasady działania zapobiegawczego oraz zasad, zgodnie z którymi szkody wyrządzone środowisku naturalnemu powinny być w pierwszej kolejności naprawiane u źródła, a zanieczyszczający powinien płacić.

¹ COM(2019) 640.

² COM(2021) 400, s. 1.

³Jak wyżej.

Na szczycie odwróconej piramidy działań znajduje się prewencja, ponieważ zanieczyszczeniu należy zawsze zapobiegać u źródła, a tylko wtedy, gdy nie jest to możliwe, należy je minimalizować. W tym celu zasadniczą kwestią jest skupienie się na sposobie projektowania, produkowania, dostarczania, wykonywania lub wykorzystywania oraz unieszkodliwiania towarów i usług. Ponadto w przypadku wystąpienia zanieczyszczeń należy im natychmiast zaradzić, a także zrekompensować powiązane z nimi straty.

Dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń stanowi przekrojowy cel przyczyniający się do realizacji Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i stanowiący uzupełnienie celu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. w synergii z osiągnięciem czystej gospodarki o obiegu zamkniętym oraz z celami dotyczącymi przywrócenia różnorodności biologicznej.

Głównym celem planu działania jest uwzględnianie działań mających na celu zapobieganie zanieczyszczeniom we wszystkich odpowiednich strategiach politycznych UE, skuteczne i proporcjonalne maksymalizowanie synergii, przyspieszenie wdrażania i identyfikowanie ewentualnych luk lub kompromisów. Aby wesprzeć działanie, w planie określono sześć celów na 2030 r., począwszy od zanieczyszczenia powietrza i zanieczyszczenia hałasem, po pestycydy chemiczne, mikrodrobiny plastiku i wytwarzanie odpadów.

Celom tym towarzyszy zestaw działań do zrealizowania w latach 2021–2024, które – wraz z dziewięcioma inicjatywami przewodnimi pojawiającymi się w całym tekście – mają uzupełniać wiele innych inicjatyw i instrumentów Europejskiego Zielonego Ładu, przyczyniając się w ten sposób do poprawy naszego zdrowia i dobrostanu, ochrony ekosystemów i mając na celu realizację zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń powodowanych przez produkcję i konsumpcję. Większość celów wiąże się z ocenami i zmianami prawodawstwa w celu poprawy wdrażania i egzekwowania instrumentów prawnych, w szczególności jeśli chodzi o hałas, wodę, powietrze i jakość gleby.

Aby doprowadzić do zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w planie działania określono środki mające zapewnić bardziej rygorystyczne wdrażanie i egzekwowanie, pobudzić działania w społeczeństwie, promować zmiany na świecie oraz śledzić postępy, przewidywać tendencje i uwzględniać problematykę zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń.

Poprawa zdrowia i dobrostanu

Komunikat ma na celu przede wszystkim zmniejszenie nierówności zdrowotnych poprzez zerowy poziom emisji zanieczyszczeń oraz wspieranie działań miejskich. Z myślą o tym w komunikacie proponuje się zacieśnienie współpracy między różnymi sektorami na szczeblu krajowym, europejskim i międzynarodowym. Społeczny wymiar planu działania skupia się na politykach w sektorze zdrowia, na przykład poprzez plan walki z rakiem, oraz ich interakcji z przepisami w zakresie ochrony środowiska, takimi jak trwające i planowane przeglądy dyrektyw w sprawie jakości powietrza, wody pitnej, wody w kąpieliskach i dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych oraz strategii w zakresie chemikaliów. Planowanie przestrzeni miejskiej ma kluczowe znaczenie dla zmniejszania nierówności, a działania w ramach strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, „Fali renowacji”, misji programu „Horyzont Europa” i nowego europejskiego Bauhausu mogą w związku z tym wnieść znaczący wkład w realizację celu i założeń zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w zakresie, w jakim inspirują one działania na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, mając również na uwadze nieodłączny cel tych instrumentów, tj. przyczynienie się do zmniejszenia zanieczyszczenia u źródła.

Życie z poszanowaniem ograniczeń naszej planety

Zanieczyszczenie wywiera od lat ogromną presję na nasze ekosystemy, zagrażając różnorodności biologicznej. W planie działania określono jasne działania bezpośrednio związane ze środowiskiem, podkreślając znaczenie przyszłych prawnie wiążących celów UE w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych w ramach unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej oraz przyszłej strategii UE w dziedzinie ochrony gleby. Niezbędne jest również regionalne podejście do kwestii zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, zasadniczą rolę będą odgrywać także synergie z istniejącymi ramami regulacyjnymi chroniącymi powietrze, wody słodkie, morza i oceany, takimi jak dyrektywa w sprawie krajowych zobowiązań w zakresie redukcji emisji, ramowa dyrektywa wodna i dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej oraz strategia „Od pola do stołu”.

Eliminacja zanieczyszczeń z produkcji i konsumpcji

Jednym z priorytetów w ramach Europejskiego Zielonego Ładu jest sposób, w jaki produkujemy i konsumujemy, a plan działania dotyczy również przemysłowych i gospodarczych wymiarów drogi prowadzącej do zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń. Aby osiągnąć ten cel, potrzebne jest oparte na obiegu zamkniętym i zorientowane na ekologię podejście do gospodarki, którego jednym z aspektów jest ułatwianie podejmowania decyzji dotyczących zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń poprzez wdrażanie i ulepszanie istniejących ram, takich jak ślad środowiskowy produktu, plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych i oznakowanie ekologiczne UE, a także wdrażanie przyszłych inicjatyw, takich jak inicjatywa w sprawie twierdzeń dotyczących ekologiczności i przegląd dyrektywy w sprawie opodatkowania energii.

Wspólna realizacja transformacji w kierunku zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń

Dążąc do osiągnięcia potrójnego celu, jakim jest poprawa zdrowia i dobrostanu ludzi, uznanie potrzeby życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety oraz dążenie do zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń spowodowanych produkcją i konsumpcją, w planie działania zwrócono uwagę na szeroki wachlarz nowych i bieżących inicjatyw. Podkreślono również znaczenie skoordynowanego procesu planowania i wdrażania w celu zapewnienia stałych postępów na drodze do realizacji celu i założeń zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń przy jednoczesnym rozwiązaniu problemu zanieczyszczeń u źródła. Przyniesie to długoterminowe korzyści dla środowiska w najbardziej systemowy i trwały sposób, przy jednoczesnym uwzględnieniu najnowszej wiedzy naukowej i norm, które ostatecznie gwarantują zdrowie naszych obywateli i ekosystemów. Dążenie do zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń może jednocześnie przyczynić się do stymulowania działań i zwiększania możliwości w ramach wspomnianych inicjatyw.

Aby umożliwić bardziej rygorystyczne wdrażanie i egzekwowanie, w planie działania wymieniono szereg przedsięwzięć, takich jak: opracowanie nowych wspólnych działań w zakresie zgodności prowadzonych przez organy krajowe w powiązaniu z europejską siecią agencji, inspektorów, audytorów, policji, prokuratorów i sędziów zajmujących się ochroną środowiska; zacieśnienie współpracy między organami ochrony środowiska i innymi organami egzekwowania prawa w celu opracowania międzysektorowych działań w zakresie zgodności na szczeblu krajowym i transgranicznym; wzmocnienie dyrektywy w sprawie przestępstw przeciwko środowisku; ocena i ewentualny przegląd dyrektywy w sprawie odpowiedzialności za środowisko; opracowanie znormalizowanych przepisów dotyczących zapewniania zgodności na szczeblu europejskim i międzynarodowym; promowanie wysoko rozwiniętych technologii; oraz upodmiotowienie społeczeństwa obywatelskiego do działania w charakterze strażnika przestrzegania przepisów.

W ramach 8. programu ochrony środowiska Komisja opracuje zintegrowane ramy monitorowania realizacji i perspektyw zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, które pomogą analizować synergie, śledzić postępy i promować zintegrowane rozwiązania i zalecenia – pierwsze sprawozdanie planowane jest na 2022 r., a drugie na 2024 r. Aby można było to osiągnąć, konieczne będzie wzmocnienie istniejących struktur, takich jak unijne centra doskonałości ds. realizacji zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń. Europejska Agencja Środowiska, Wspólne Centrum Badawcze oraz niedawno utworzone Europejskie Obserwatorium ds. Klimatu i Zdrowia będą miały do odegrania zasadniczą rolę w gromadzeniu danych na potrzeby tego narzędzia monitorowania realizacji i perspektyw.

Utworzenie – we współpracy z Komitetem Regionów – nowej platformy zainteresowanych stron na rzecz zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, zgromadzi zainteresowane strony i ekspertów z różnych obszarów polityki w celu skutecznego uwzględniania problematyki programu działań na rzecz zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, przyczynienia się do stworzenia współodpowiedzialności oraz propagowania współpracy, zintegrowanych rozwiązań i działań, które maksymalizują synergie, z wysiłkami na rzecz obniżenia emisyjności i odbudowy gospodarczej po pandemii COVID-19.

Na szczeblu międzynarodowym UE, zgodnie z planem działania, będzie propagować dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń poprzez inicjatywy w zakresie polityki handlowej i umów o wolnym handlu oraz wzmocni wdrażanie i egzekwowanie rozdziałów tych umów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju.

Proponowane pytania z myślą o wymianie poglądów na posiedzeniu Rady ds. Środowiska w dniu 10 czerwca 2021 r.:

- Jak państwa członkowskie oceniają podejście, zakres i poziom ambicji planu działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń?
- Biorąc pod uwagę wzajemne powiązania z kilkoma strategiami przedstawionymi w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, w jaki sposób można zwiększyć efekt synergii?
- Które z działań w zakresie wdrażania i egzekwowania określonych w planie działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń są zdaniem państw członkowskich najważniejsze?